

هدف ادبیات

ماکسیم گورکی

در سال ۱۸۶۸ میلادی در شهر نی‌ژنی - نوگورود Nijni Novgorod که بعدها به نام **گورکی** و به افتخار این نویسنده تغییر نام پیدا کرد، در خانواده‌ای بسیار فقیر به دنیا آمد. پدر گورکی نجار بود و طعم تلخ فقر در سر تا سر زندگی وی چاشنی زندگی‌اش بود.

نوشته‌های انقلابی ماکسیم - گورکی و نویسندگانی در سبک و شیوه نویسندگی وی، پایه‌گذار سبک نویسندگی انقلابی روسیه شدند و در آگاهی مردم و روشن کردن افکار عمومی در مبارزه علیه فقر، بی‌سوادی، بی‌عدالتی‌های اجتماعی و هیأت حاکمه نقش بنیادی بر جای گذاشته‌اند.

ماکسیم گورکی در بیش‌تر حرکت‌های انقلابی دهه‌های ۸۰ و ۹۰ قرن نوزدهم و سال‌های آغازین قرن بیستم روسیه شرکت داشت. تحولات سیاسی گسترده سال ۱۹۰۵ روسیه که به انقلاب اول روسیه قبل از انقلاب سوسیالیستی اکتبر ۱۹۱۷ مشهور شده است به شکست مخالفان تزار انجامید. موج دست‌گیری، تبعید، اعدام، کشتارهای خیابانی و قتل عام‌های همگانی بعد از شکست حرکت انقلابی ۱۹۰۵ به اوج خود رسید. روزنامه‌نگاران، نویسندگان، دانشجویان و خردورزان جامعه به عنوان دشمنان آشتی ناپذیر تزار شناخته شده و مورد هجوم نیروهای مخفی حکومت تزار قرار می‌گرفتند.

ماکسیم - گورکی به عنوان بنیان‌گذار ادبیات سوسیالیستی روسیه همانند بسیاری از خردورزان، بارها به اتهام تحریک مردم روسیه از طریق کتاب‌ها، نوشته‌ها و اطلاعیه‌هایش، دستگیر، زندانی و تبعید گردید و مورد بی‌احترامی و آزار نیروهای مخفی و پلیس حکومت روسیه تزاری قرار گرفت.

گورکی در تمام مدت زندگی‌اش و برای تأمین هزینه‌های زندگی و معاش خانواده‌اش به کارهای مختلفی مانند کارگری، باربری، کار در اسکله‌ها، نانواپی، باغبانی و حتی آواز خوانی در دسته‌های کر و سرودهای نمایشی می‌پرداخت.

زندگی در بین مردم عادی از یک سو و روح حساس، جست و جوگر و مبارزه جوی وی از سوی دیگر، از وی نویسنده‌ای مردمی و واقع‌نگر ساخته بود که این روحیه توده‌ای از محتوای تمام نوشته‌هایش به چشم می‌خورد و او را به صورت نویسنده‌ای استثنایی که نگاهی نو به روی دادها و انقلاب‌های اجتماعی دارد در آورده است.

بیش‌تو نوشته‌های ماکسیم - گورکی به تمام زبان‌های زنده و مهم دنیا برگردانده شده و بر گردان بسیاری از نوشته‌هایش به زبان فارسی نیز وجود دارد. مهم‌ترین نوشته‌های ماکسیم - گورکی عبارتند از: «مادر»، «دشمنان»، «آرتامانوف‌ها»، «شهر شیطان زرد»، «کودکی»، «به انسان‌ها»، «دانشکده‌های من»، «چلکاش»، «ابزرگیل پیر»، «مرغ طوفان»، «سرود شاهین» و.....

ماکسیم گورکی را در عین حال بنیان‌گذار ادبیات سیاسی نیز گفته‌اند. ادبیات گورکی علاوه بر توجه ویژه به جامعه و توده‌های مردم از یک نوع واقع‌گرایی کامل نیز برخوردار است.

ماکسیم - گورکی با دنیایی آرزو برای پر بارتر کردن اندیشه‌های انسانی‌اش در سال ۱۹۳۶ میلادی بدرود زندگی گفت.

هدف ادبیات در شماره آینده

بر خلاف آن گروهی که عقیده دارند زمانه خیلی کند می‌گذرد، من باور کرده‌ام که زمان با سرعتی شگفت‌انگیز به پیش می‌رود و ما با شتابی باور نکردنی به سوی مرگ می‌تازیم. چه کند و دیر می‌آموزیم و چه تند و سریع فرداها را باور می‌کنیم و همه چیز را از یاد می‌بریم.

در دو دانشگاه: نخستین دردانشکده ادبیات دانشگاه تهران در دهه‌های ۵۰ و دیگری در دانشکده روزنامه‌نگاری علوم ارتباطات در دهه‌های ۷۰، دو استاد فرهیخته و بزرگوار، یکی شان سال‌ها است که چشم از دیار هستی بر بسته است و دیگری هنوز سخت بر کار پژوهش است و توانا و استوار در کار فرهنگ نویسی حرف اول را می‌زند، از من خواستند که جزوه کوچک: «هدف ادبیات» نوشته‌ی «ماکسیم گورکی» را با دقت بخوانم و با تفسیری دل‌خواه آن را به نقد بکشم.

در دو دوران متفاوت اجتماعی و در کوران دو بحران انقلابی چپ ملی و چپ مذهبی این پیشنهاد را پذیرفتم. شگفت این که اگر چه این نقد در دو دوره فکری متفاوت و با فاصله‌ی زمانی ۲۰ ساله انجام شده است، به استثنای تغییراتی در آیین نگارش دو دوره یاده شده، هیچ‌گونه تغییر اساسی و بنیادی در این نقد و بررسی ایجاد نشده است.

و اینک! و در دهه‌ی ۸۰، یک بار دیگر وسوسه شده و شایسته دیدیم در دورانی که قدر یک پاکت سیب‌زمینی از ارزش یک تحقیق ادبی ۳۰ ساله گران‌بها تر است، و صف طولانی فقط یک بلال فروشی در میدان تجریش از مجموع مشتری‌های ده فروشگاه بزرگ کتاب و مراکز عرضه‌ی فکر و فرهنگ و خردورزی مقابل دانشگاه تهران شلوغ‌تر و پر جنب و جوش‌تر و نشاط بر انگیزتر است و آن چه که مورد بی‌مهری قرار گرفته است ادبیات، شعر، نقد، پژوهش، نویسندگی و کتاب است. و در دیاری که معیار خوبی و بدی یک معلم به اعتبار نمره‌هایی که به دانشجویانش می‌دهد، سنجیده می‌شود، این جزوه ۳۰ صفحه‌ای را برای دوست داران ادبیات به بازنویسی می‌نشینیم و در فرصتی دیگر به نقد بلایی که بر سر ادبیات ما آمده است خواهیم پرداخت. باشد تا پژوهش‌گران جوان و فرهیخته‌گان کهن به نتیجه‌ای مثبت از این تقابل اندیشه دست‌رسی پیدا کنند و نسل ما را از این سردرگمی فرهنگی برهانند.

«مجله فردوسی»

ماکسیم گورکی

ما دگر باره تأکید می‌کنیم بیان شرحی کوتاه از مشخصات و زندگی نویسنده، پیش از پرداختن به اصل موضوع، کاری شایسته و آگاه‌کننده است. به همین سبب قبل از رسیدن به «هدف ادبیات» مشخصات ماکسیم - گورکی را می‌نویسیم تا شناختی هر چند اندک از نویسنده در یاد و خاطر خواننده باقی بماند.

بدون تردید ماکسیم - گورکی یکی از نویسندگان بزرگ جهان است. گورکی در نوشته‌های خود سبک جدیدی به نام «ادبیات رئالیستی سوسیالیستی» را به وجود آورده است. وی را در ردیف مشهورترین نویسندگان انقلابی روسیه قرار داده‌اند.

آکسیف، ماکسیموویچ، پشکوف، گورکی Alexiev Maximovitch Piechkov Gorki